

Ivar Ivask – mees Eesti ja Läti vahel

Mart Velsker

Õige mitmel eesti kirjanikul ja tõlkijal on seoseid Lätiga, kuid vähe on neid kes asuksid kultuurilises mõttes nii tähendusrikkalt Eesti ja Läti vahel nagu Ivar Ivask. Ivar Ivask sündis ja kasvas Riias, lapsepõlvesuved veetis aga perega Rõngus. Isa oli eestlane ja ema lätlane, perekonnas oli ühiskeelena kasutusel ka saksa keel. Niisiis oli tulevase kirjaniku ja kirjandustegelase kujunemisel mitu tausta, ta pidi algusest peale tajuma oma vahepealset asendit, seda et ta ei kuulu mitte ainult ühte kohta või ühte keelde, kuigi on nendega ikka tähenduslikult seotud. Maarja Pärtna on kirjutanud 2014. aastal Tartu Ülikoolis magistritöö „Kohad Ivar Ivaski luules“, kus ta tõdeb: „Kodu mõiste on Ivaski luules avar ja muutlik, mõiste tähendus sõltub aga sellest konkreetsest kohast, millega seoses kodust või kodususest kõneldakse“ (Pärtna 2014: 68). Tähelepanuväärne on aga kõige muu kõrval see, et kodutunnet otsib ja peegeldab Ivask oma loomingu ikka ja jälle, see on tema jaoks oluline.

Kuigi hiljem elas ta pikki aegu Eestist ja Lätist eemal, näib tema loomingu läbivat mõtteline algtegel, mis kodutunde otsinguid mõjutab. See tegel ühendab omavahel Riia ja Rõngu (või ka Riia ja Tartu), luulemina liigub sellel teljel poeetilise rändurina. Rännutee on kirjaniku isikliku saatusega paika pandud, kuid selle on rajanud juba varasemad käijad. Luuletuses „Tartu ja Riia vahet“ kirjutab Ivask vanaisast *kes sõitis soolavooridel / Tartu-Riia vahet* (Ivask 1990: 90). Pühendusluuletuses „Kristjan Jaak Petersonile“ ei meenuta ta küll otseselt Petersoni jalgsimatku, kuid algusreas esitatud pöördumine *Kristjan Jaak, kulla Riia veli* (Ivask 1990: 89) peidab endas sellist ühtekuulumistunnet, mis saab olla vaid kahel sarnase päritoluga inimesel. Küsimus pole siin mitte üksnes ühistes Riia tänavates, vaid muuski. Petersoni ja Ivaski mõtteredked liiguvad mitmes suunas, kuid rändude algus on kujuteldavas teekonnas kuskil Eesti ja Läti vahel.

Kirjandus

Ivask, Ivar 1990. Verandaraamat ja teisi luuletusi. Tallinn: Eesti Raamat, 1990.

Pärtna, Maarja 2014. Kohad Ivar Ivaski luules. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool, 2014.